

17x

TANBUN

Uit Zeeuwse klei getrokken

Tussen de molen en de oude begraafplaats loopt de dijk door het dorp, dat omgeven wordt door polders en water. Mijn grootouders zijn hier een uur na elkaar geboren en nooit meer weggegaan. Tijdens de watersnoodramp in 1953 werden alle bewoners van het dorp geëvacueerd. Maar opa bleef achter en schaarde zich bij de hulpverleners van het Rode Kruis. Het woonhuis met de smederij van mijn grootouders op de dijk stond nog droog. Het werd tijdelijk een gastvrij onderkomen voor iedereen die wat nodig had. Nu sta ik op diezelfde plek waar ooit sprankels vuur over de dijk vlogen. De zon schijnt. Ik kijk uit over het dorp en het water. Het enige dat er nog staat is zijn oude houten hoefstal, de travalje, als herinnering aan wat ooit was. Even verbeeld ik me het geluid van het slaan op het aambeeld te horen, de geur te ruiken van het smidsvuur. Zie ik in gedachten zijn hardwerkende handen. Vlak voor mijn geboorte overleed mijn opa. Ik kreeg zijn voornaam en in een doosje bewaar ik nog altijd zijn versleten trouwring.

*achter de dijk
een zee van rode daken –
tussen zilt en zoet
deinen herinneringen
mee op de getijden*

*Louise de Groot
(1e prijs tanbunwedstijd 2022)*

Herinneren

*Bijna vergeten
dat lachen van haar
Kijk hier, een foto:
in een hoek van de kamer
staat ze, iets gebogen*

We weten het allemaal: onze herinneringen veranderen bij het ouder worden. Voor die wetenschap hebben we geen geleerden nodig. Bij het herhaald vertellen verschuiven de feiten elke keer net genoeg om zich beter bij ons 'ik' van dat moment thuis te voelen. Zo herinner ik mij zelfs zaken waarvan ik zeker weet dat ik ze me niet kán herinneren; verhalen zo dikwijls en overtuigend verteld, dat ze ten slotte tot mijn eigen geschiedenis gingen behoren.

Op mijn vierde woonde ik met ouders en jonger broertje aan een bosrand ten zuiden van Den Haag, waar mijn vader zijn werk had. In dat jaar begonnen de Duitsers vanuit dat bos en de duinen even verderop V2's te lanceren richting Londen. Het geval was dat ik geheel alleen, op mijn stepje, een lancering van dichtbij meemaakte. De paniek was groot omdat men mij op dat cruciale moment miste. Later vertelden mijn ouders mij hoe ik enthousiast was komen aansteppen, roepend: "Ik heb het zó goed gezien!" Mijn ouders zijn al lange tijd dood, het is nu mijn verhaal geworden.

*Mijn vader
zoals hij naar huis fietste
zitje op de stang
beide knieën iets gespreid
Ik zwaaide al van ver*

Vaststaat dat ons gezin kort na dit voorval naar het nabijgelegen dorp verhuisde. Er was juist een bovenwoning vrijgekomen waar, zo men zei, NSB'ers hadden gewoond. Een uitgewoonde etage, maar alles was op dat moment beter dan waar we vandaan kwamen

*Anton de Joode
(Ex aequo 2e prijs tanbunwedstrijd 2022)*

Meester Baksteen

Wat meester Vandamme ons in het derde leerjaar allemaal geleerd heeft, weet ik niet meer. Wat ik wel nog weet, is wat hij aan het begin van de eerste schooldag in onze jonge hoofden geramd heeft. Dat kan ik nu, 66 jaar na dato, nog woordelijk navertellen.

‘Jullie zijn taskes’, oreerde hij – hij bedoelde kopjes; Algemeen Nederlands hebben we alvast niet van hem geleerd – ‘jullie zijn taskes, porseleinen taskes, en ik ben een baksteen. Als ik mij op jullie laat vallen, dan zijn jullie verbrijzeld. Ver.brij.zeld. Maar als jullie zich op mij laten vallen, dan liggen jullie ook in scherven. Ge.bro.ken. Ka.pot. Is dat begrepen?

Zo’n dertig jaar later ben ik op een receptie in mijn geboortestad. En wie zie ik daar rondlopen? Meester Vandamme! Mijn maag krimpt ineen. Ik besluit hem te negeren, maar dat lukt niet zo goed. Ik zit weer in die klas, klein en bang, en hij staat in zijn grijze visgraatstofjas achter de lessenaar voor het bord, theatraal met zijn armen te gesticuleren. Alsof het gisteren was, hoor ik hem weer zijn vloek over ons uitstorten.

Na twee glazen cava verman ik mij en stap resoluut op hem af. Ik zeg mijn naam en dat ik het schooljaar 1956-1957 bij hem in de klas gezeten heb. Hij beweert zowaar mij nog te herkennen. “Ge zijt nie vele veranderd”, zegt hij. En ik hoor me repliceren: “Inderdaad. Ik ben nog altijd een kopje, een porseleinen kopje. Ben jij nog altijd een baksteen?”

*in de stalen kooi
voeren ze hun nummer op
de circusleeuwen –
ze kennen alleen het klappen
van de zweep van de dompteur*

*Luc Lambrecht
(Ex aequo 2e prijs tanbunwedstrijd 2022)*

Grootgroeien

Het mooiste van de Efteling was de stoomcarroussel. Nee.

Het mooiste van de Efteling waren de paarden van de stoomcarroussel.

Eerst in de rij staan voor de kassa, je hand stevig om de portemonnee

in je zak. Terwijl je nauwelijks over de rand van het loket heen kunt

kijken, zelf een tienrittenkaart kopen. Aansluiten bij de volgende

rij en weer wachten. Als je eindelijk aan de beurt bent rennen en

duwen om als eerste bij een paard te zijn. Een paar rondjes lang

galopperen, bijna de draaimolen uit. Na die rit weer opnieuw

aansluiten en wachten en hopen en rennen.

Totdat de kaartjesknipper zegt, je kunt ook gewoon blijven zitten hoor.

Ik maakte de rest van de kaartjes op, hoog bovenop de rug van het witte paard.

Daarna kocht ik liever een duur glazen hertje. En een zak friet.

ik als meisje

voor de grote spiegel

op moeders hakken

die gaan nu in een doos

bestemd voor de kringloop

Joanne van Helvoort

(Ex aequo 3e prijs tanbunwedstrijd 2022)

Stukken huid

Mijn vroegste herinnering. Ik was twee of drie jaar oud. Buiten stond een soort teil waarin mijn moeder de was deed. Het deksel lag er niet volledig op. Ik ging er even op zitten, mij er niet van bewust dat daar kokendheet water in stond, en ik viel erin.

Ik zie mijzelf nog huilend staan in mijn blootje op de tafel in huis terwijl de dokter mij onderzocht.

Ik herinner mij ook nog flarden uit mijn verblijf in het ziekenhuis: de monumentale trappen, een tante die daar toen als verpleegster werkte, de pijn bij het verschonen van het verband en dat ik op de kamer eens frietjes at samen met mijn vader.

*stukken huid van hem
voor mijn benen als kleuter
draag ik nog altijd –
mijn vader reeds jaren dood
draagt mij nog iedere dag*

*Willy Callens
(Ex aequo 3e prijs tanbunwedstrijd 2022)*

Een cadeautje

Vlakbij ons huis is een kleine uiterwaard. Vroeger stond daar een steenfabriek, maar na de tweede wereldoorlog zijn alleen wat brokkelige muurtjes overgebleven en de grote vlampijp van de steenoven.

De pijp lijkt op een grootvader die over zijn familie waakt. Hij houdt de meidoorns in de gaten en de lepelaars in de plas. Hij luistert naar het getjilp van de heggenmussen en geniet van de felgele stippen van de boterbloemen in het veld.

Ook ik ben van het gebied en zijn bewoners gaan houden. En zoals het gaat als je geliefden om je heen hebt: soms wil je laten merken hoeveel je om ze geeft. Daarom heb ik kort geleden op het landje een berkenboomtwijg geplant, afkomstig uit onze tuin waar de volgroeide boom geworteld is.

*Levensvreugde is
een woord voor het gekrakeel
van kauwtjes. Wat een
spektakel en gefladder
in de toppen van een berk*

Die dag heb ik een hoger gelegen plek uitgekozen. Ik heb er wat gras weggehaald en een klein gat gemaakt dat ik vulde met water uit de beek. Toen heb ik het twijgje erin gezet, de grond rondom opgevuld en voorzichtig aangedrukt. Elke dag kijk ik hoe het zich houdt en of het iets nodig heeft.

Ooit hoop ik dat de boom, net als de grootvader, uitkijkt over de uiterwaard. Dat hij de zwaluwen ziet zwenken en het tapijt van kleine klavers en weegbreeblad bewondert dat hier en daar het landje bedekt. Dat op zijn takken de kauwen voor opwinding zullen zorgen. En wie weet graaft een veldmuis tussen zijn wortels een hol. Alles wat nodig is om mijn cadeautje te laten gedijen en daarmee het gebied mijn liefde te tonen.

*De zon strooit met goud
in het water van de beek
terwijl Pissarro
de boterbloemen schildert
hoe eenvoudig thuiszijn is*

*Wilma Boterenbrood
(Eervolle vermelding tanbunwedstrijd 2022)*

AVONDLICHT

Rond kerst werd hij ernstig ziek, zieker dan het zich eerst liet aanzien.

Een heftige bacteriële infectie die hij ternauwernood heeft overleefd.

Na bijna een jaar van ziekenhuizen, operaties en revalidatie schuifelden wij wat door de Horsten, echt wandelen was het door zijn verminderde conditie nog niet.

We zwierven een rustige route, buiten de gebaande paden, begin november einde middag.

Vanwege zijn haperende gezondheid werd elke rustplek uitgebreid benut. Zo vonden we bij toeval een houten bank met daarin een slordig gekerfde tekst: 'blijf nog even'.

Zittend op de bank hadden we uitzicht over een vijver waarachter de zon prachtig zakte. Per minuut werden de schaduwen om ons heen langer.

*de zon is stervend
schaduw sluipt de heuvel op
blijf nog maar even
tekst bedoeld voor het uitzicht
de zon en ook voor de man*

*Reiny van Amerongen
(eervolle vermelding tanbunwedstijd 2022)*

4 mei

Met omfloerst trommelgeluid zet de stoet zich in beweging.
De monotone slagen geven het trage ritme aan. Mijn gedachten gaan met mij op de loop, terug naar mijn jeugd.

Geboren in het bevrijdingsjaar, mijn eerste levensjaren in het teken van oorlog en vrede, van wederopbouw en verzoening. In een wereld waarin het alleen maar beter kon gaan. Zelf weet ik niet wat oorlog is, wel weet ik van de verhalen daarover van mijn ouders.

Het allesverwoestende bombardement van de historische binnenstad van Middelburg in de eerste week van de oorlog. Hun vlucht met de kinderen, de stad uit naar een veiliger plek. De angstige uren

's nachts in de poort naast het huis als de bommenwerpers laag overvlogen, op weg naar de kust om de dijken te bombarderen.

Het eiland Walcheren onder water.

Verhalen die me zijn bijgebleven.

De stoet houdt halt bij het oorlogsmonument in het herdenkingspark.

Onder de mast met de vlag halfstok staat een trompettist gereed voor het blazen van de Last Post. De laatste tonen sterven weg in de stilte.

beladen stilte

alleen vogels fluiten nog

ergens huilt een kind

gedachten dwalen naar ver

weer bulderen kanonnen

Wim Boone

(Eervolle vermelding tanbunwedstrijd 2022)

De littekens in het Dunbergbroek

Onder een stralende nazomerzon, trek ik met mijn twee Alaskan malamutes naar de Winge, een kleine zijrivier van de Demer. Uit de voet van de omringende Hagelandse heuvels stroomt zeer zuiver kwelwater, waardoor grote delen van de Wingevallei drassig zijn. Na een uurtje pikkelen en pletsen, maak ik een zijsprongetje naar de bomputten uit de tweede wereldoorlog!

Het verhaal gaat, dat een Engelse Lancaster bommenwerper, die huiswaarts keerde van een aanval op de Duitse stad Dresden, hier in het onbewoonde en moerassige Dunbergbroek zijn bommen dumpte, daar het risico te groot was, om met de explosieven veilig te kunnen landen in de omgeving van Leuven.

De inslagkraters werden later gretig door de plaatselijke bevolking volgegooid met afval, tot Natuurpunt Holsbeek dit onbedoeld monument netjes kuiste én er tevens een idyllisch plekje van maakte met rustbanken, eettafels, en vooral vreedzame stilte.

Tussen de waterviolier in de acht achtergebleven littekens krioelt het zonder weerga van de kikkers, waterkevers, slakken en amfibieën. En ja, zelfs de schichtige ijsvogel, heeft hier zijn visplaatsje gereserveerd.

*verstilde stilte
rondom de natuurparel
in het dunbergbroek –
een vuursalamandertje
schiet weg in het vergroende*

Guido de Pelsmaeker

Begin

Na een wandeling door de duinen zit ik voor de eerste keer met een kop koffie in de voortuin. Het tuinbankje heeft de natte winter overleefd. De magnolia krijgt al knoppen, de camelia bloeit en uit de bloembollen die we onlangs hebben gepoot komen sprietjes boven de grond uit. Over een tijdje ben ik vanaf de straat niet meer te zien. Ik doe mijn ogen dicht en richt mijn gezicht naar de zon, die al kracht heeft. Ik denk aan de oorlog, die een paar dagen geleden is uitgebroken in Oekraïne. Ik zie de gezichten voor me van al die mensen die zich gedwongen voelen huis en haard te verlaten, de stroom van moeders, kinderen en huisdieren op weg naar het westen.

*een moeder passeert
met een meisje achterop
haar stemmetje klinkt
“wie heeft de hemel gemaakt?”
het antwoord is al voorbij*

Karen de Boer

Wereldwond

Ik droomde dat ik in een gymlokaal de wereldbol kreeg toegespeeld. Omdat ik wachtte met het heffen van mijn armen stuitte de gehele Stille Oceaan me tegen de borst: de lucht sloeg uit mijn longen. Hou vast schreeuwde iemand uit het Noorden.

Met mijn handen omklemde ik de evenaar en ervoer een zachte deining onder de korst. Ik begon te rennen en de regen drupte van mijn voorhoofd op Antarctica.

Het werd het continent om me op af te kunnen zetten. Daar waar mijn voet paste zonder de beklemmende hitte tijdens het afremmen. Stemmen riepen vanuit het Zuiden dat het ging dooien, gooien was het enige dat restte. Hoog boven mijn hoofd hing een schepnet, die de wereld wilde vangen vanuit de diepte waar ik draaide om mijn as en bleef draaien en niet meer wist hoe tot stilstand te komen en los te laten wat ik bleef omklemmen bij de evenaar waar het klopte en klotste onder de korst.

De droom ging over in het dagelijks ontwaken. Het dagelijks ontwaken ook van mijn pen, die achter mijn bed op het bureautje uit mijn kindertijd in een groot schrift met leren kaft mijn gedroomde dromen verdrinkt in geschept papier. Hier dacht ik even terug aan mijn 'handstandjaren': de jaren dat ik per se de wereld op z'n kop wilde kunnen zien. Dus schreef ik die ochtend:

*Ondersteboven
gekeerd op onze handen
de wereld dragen
we zullen rood en roder
nog barsten van inspanning*

Gerda Posthumus

Verschuivingen

Gedurende het hele jaar zie ik het verschuiven: hoe aan de bomen het frisse, energieke groen van vroege voorjaarsblaadjes donkerder wordt en tijdens de zomer geleidelijk overgaat in het doffe, vermoeide groen van najaarslover.

Het brede scala aan groentinten is een weerslag van hoe ik me in die maanden voel. De tomeloze energie die in de lente nog door mijn lichaam stroomt, sijpelt langzaam weg en verandert in een soort lome gelatenheid.

*het luie zonlicht
van eind september verwarmt
de zware kruinen,
er woekert traagheid in mijn
knoestige ledematen*

Er komt ook een floers over het groen te liggen. Zodra de zon voor de tweede keer in het jaar recht boven de evenaar staat, hebben zand en stof zich overal aan de bladeren gehecht. In dat versluisde groen zou ik een mistroostige boodschap kunnen lezen, maar ik put er juist een opbeurende gedachte uit.

*aan de bladeren
kleeft het stof van de zomer,
geen regen veegt het
nog weg, sterk, vastberaden,
zo blijf ik altijd bij jou*

Onno-Sven Tromp

Verjaardag

Hand in hand zitten we in de huiskamer van het verpleeghuis. Nooit eerder hebben we hand in hand gezeten, maar het lijkt nu zo vertrouwd. Mijn altijd afstandelijke moeder is nu een lieve warme moeder geworden.

Op de geriatische verpleegafdeling van Dorestad, waar je nu enkele maanden woont, heb je na een moeilijke beginperiode een zekere rust gevonden. Waar je in het begin erg onrustig was en ook boos, ben je nu gewend lijkt het wel. Je lacht en bent altijd blij om me te zien.

Je bent bijna jarig. Ik vraag: “Moesje, wat wil je hebben voor je verjaardag? Een mooie sjaal, een nieuwe tas of misschien wat anders?” Je kijkt me aan en antwoordt: “Nieuw verstand”.

*Nachtkastje, een bed,
de foto's op het prikbord
je herkent ze niet
rimpelgezichtje, vlekken
op je hand, verstilde blik*

Joyce Fredriksz

De wind

Op een stormachtige avond loeit de wind over de grote rotsachtige stenen op het strand.

Tijdens de zonsondergang ontstaat er een rode gloed op de stenen. Een prachtig schouwspel van de golven die vrij hoog botsen op de rotsige stenen en de rode gloed.

Zittend op een bankje, raakt dit prachtige moment mij diep, in mijn kern.

De woeste golven

Botsend tegen de rotsen!

Een prachtig schouwspel

Zeker rond zonsondergang

Plotseling natte voeten

M. Buis - van Kampen

Nostalgie.

Met verouderen word ik meer en meer overvallen door heimwee naar mijn jeugd jaren. Zonder overgang gaan mijn gedachten van de werkelijke leeftijd met zijn kleine of minder kleine narigheden, naar de tijd waarin we ongedwongen en zorgeloos speelden met leeftijdgenootjes. Zonder naar het Kunsthistorisch Museum van Wenen te gaan, waan ik me dan in het schilderij uit 1560 waarin Pieter Bruegel de Oude meer dan 80 kinderspelletjes voor het nageslacht bewaarde. Veel benodigdheden hadden we niet: een stukje touw, een hoepel, enkele aarden knikkers, bikkels, een stokje, een oude bokaal, een zelfgemaakte voetbal, een voddenpop. We bliezen zeepbellen, speelden blindemannetje of verstoppertje, hinkelden, schommelden, deden aan zaklopen, sprongen touwtje of hielden onze vlieger in de lucht. Er werd al eens kattenkwaad uitgehaald, dat eindigde toen we betrapt werden en wegliepen. Moe gespeeld, viel ik soms langs de graskant in slaap of dagdroomde hoe het zou zijn als ik groot zou zijn.

*Boven op een paard
speelt de jonge amazone
op haar smartphone.
Moeder volgt gelukkig
op een elektrische fiets*

Willy Cuvelier

Septembergras

De lente strekt zich uit, tot aan de zomer en verder. Nog een heel leven voor je. Niemand verwacht iets. Geen agenda, geen verplichtingen, onbekommerd.

Op een stoel in de tuin, de kleine op schoot, haar broertje in de zandbak. Het kan nog, één keer vlammen; een zandkasteel bouwen, puzzelen of samen verstoppertje spelen. Niemand roept je nog voor het eten en huiswerk bestaat niet.

In een droom, weer te kunnen dromen, spelen en fantaseren, praat je tegen levenloze dingen, van duplo naar lego, van poppen naar barbies en alles daartussenin. Je bedje gespreid. Tot je zeven telt en alleen nog af kan leren.

*in de achtertuin
een gazon als Wimbledon
door mollen verwoest
nu ligt er dan toch kunstgras
felgroen als in september*

Jim van der Eng

De oude man

Via WhatsApp kreeg ik een foto binnen.

Een oude man zat op een stoel, er was een BBQ aan de gang. Een wandelstok stond wat wankel tegen de muur. Op zijn schoot lag een zwarte puppy heel rustig te slapen. Het was een foto, geen video, dus statisch. Als het een video was, zou er geen verschil geweest zijn; ook statisch.

Die oude man gerimpeld, met een ouderwetse pet op en met de ogen gericht op het oneindige, was ik.

Zo zag men mij dus, waarschijnlijk wat meewarig glimlachend. je zag ze zo denken: “dat hij maar goed op de puppy let, dat zal hem nog wel lukken.”

Zelfs in een spiegel had ik mezelf zo nooit gezien, je zelfbeeld is van een heel ander kaliber, je bent beweeglijk, alert, gevat ja zelfs nog viriel.

Wat een teleurstelling en confronterend.

Ik las eens “avec une canne les vieux se promener vers leur tombe.”

“Maar dat is te vroeg”, dacht ik, “mijn agenda is nog niet vol.”

Ik heb dan maar een drastisch besluit genomen:

Ik laat geen foto's van mij meer nemen!

*Een bejaarde man
met twee hondjes en een stok -
steeds hetzelfde pad.
Zij kennen iedere geur,
hij elke oneffenheid.*

Armand Stalmans

Bronnen:

- Jury uitslag Tanbunwedstrijd 2022

Colofon:

Zeventienmaal *Tanbun* is een publicatie van
Haiku Kring Nederland.

www.haiku.nl

info@haiku.nl

De selectie van de tanbuns in dit e-boekje is gedaan door
Arie de Kluijver, Henk van der Werff, Inge Steenmeijer en
Simon Buschman. Alle rechten berusten bij de auteurs.

De vormgeving van dit e-boekje is verzorgd door
Jan Guichelaar.

Versienummer: 2022-4